

แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทย

GUIDELINE FOR HEALTH IMPACT ASSESSMENT IN ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT REPORT OF THAILAND

ธัชชา ร่มมะศักดิ์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร 10220

Thoucha Rummasak

Department of Environmental Science, Faculty of Science and Technology,

Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, 10220

E-mail: thoucha@hotmail.com

บทคัดย่อ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยประกอบด้วยขั้นตอนการกรองโครงการที่มีการระบุถึงคุณค่า พื้นที่และประชากรอ่อนไหว การกำหนดขอบเขตการศึกษา ใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและประชาชนที่มีส่วนได้เสียในการกำหนดระดับความสำคัญและความละเอียดในการศึกษา โดยพิจารณา สิ่งคุกคามสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรับสัมผัสมลพิษและสิ่งคุกคามสุขภาพ ลักษณะผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อระบบสุขภาพ ทรัพยากร ความพร้อมของภาคสาธารณสุข สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพใช้ข้อมูลพื้นฐานที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ระบุไว้ในขอบเขตการศึกษาในการประเมินและจัดระดับความสำคัญของผลกระทบโดยมีการเสนอมาตรการป้องกันแก้ไข มาตรการติดตามตรวจสอบและการประเมินผลในรายงานเพื่อการพิจารณาและตัดสินใจ

คำสำคัญ: การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

Health Impact Assessment (HIA) in Environmental Impact Assessment (EIA) report of Thailand includes screening step to determine health hazard, affected area and vulnerable group of people. For scoping step, data from expert and stakeholder must be used to identify level of importance and details to study and hazard identification, natural resources and environment, exposure to pollution and health hazard, health

impact characteristics, impact of public health system resources and services, society and daily living of people should be considered. Assessment and ranking of health impact should be done based on available baseline evidence related to factors indicated in the scoping step. Specific recommendations for prevention and mitigation measures as well as monitoring and evaluation should be provided in the report for the consideration and decision making.

Keywords: health impact assessment, environmental impact assessment report

บทนำ

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเพื่อคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในทางบวกและทางลบจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่สำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและใช้ประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการหรือกิจการ การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเริ่มดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 และดำเนินการต่อเนื่องมาตามลำดับจนปัจจุบันการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หมวด 3 ส่วนที่ 4 การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, 2535; สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2558) ในขณะที่การประเมินผลกระทบทางสุขภาพดำเนินการภายใต้ มาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 5 มาตรา 11 และมาตรา 25 (5) และธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 หมวด 5 ข้อ 38 เพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะทำให้การพัฒนาเอื้อต่อสุขภาวะของคนและชุมชนซึ่งครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวกับ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม และระบบบริการสุขภาพ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2554) เนื่องจากการพัฒนาอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ทั้งผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย ผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต ผลกระทบทางสังคมและอนามัยชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สามารถช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาโครงการ โดยกำหนดมาตรการลดผลกระทบและมาตรการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมซึ่งจะสามารถช่วยลดผลกระทบด้านสุขภาพอนามัยของมนุษย์ นอกเหนือจากมาตรการส่งเสริมสุขภาพชุมชน (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

การกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดำเนินการตามแนวทางภายใต้ มาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และอาศัยอำนาจตามมาตรา 46 และ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความ

เห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พ.ศ. 2552, 2552) โดยโครงการหรือกิจกรรมใดต้องจัดทำประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาว่าโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพดังกล่าวเข้าข่าย 1) โครงการตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ออกตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 2) ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการตามประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 44 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 3) โครงการตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับป้อนุรักษ์เพิ่มเติม และ 4) โครงการพัฒนาในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนด ประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 ทั้งสองฉบับ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับ โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553, 2553; ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553, 2553)

เนื้อหา

ข้อมูลสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปรากฏในด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต เรื่องการสาธารณสุขและอาชีวอนามัย การประเมินผลกระทบทางสุขภาพมีประโยชน์ในการลดผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้เกิดความเป็นธรรมทางด้านสาธารณสุข ทำให้เห็นผลกระทบต่อสุขภาพของโครงการและการพัฒนา ทำให้เกิดความร่วมมือและการประสานการดำเนินการเพื่อดูแลสุขภาพประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียได้เข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (สำนักวิเคราะห์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556) ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 สุขภาพ หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550) และการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย โครงการหรือกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง หากดำเนินการในช่วงเวลาและพื้นที่เดียวกัน โดยมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและมีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552)

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีหลักการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมวดสิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย หลักความเป็นธรรมและความเสมอภาค หลักการใช้ข้อมูลหลักฐานอย่างเหมาะสม หลักเปิดเผยและโปร่งใส หลักความเหมาะสมในทางปฏิบัติ หลักความร่วมมือ หลักการสุขภาวะองค์รวมและหลักความยั่งยืน ตามประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ พ.ศ. 2552 (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556) และการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นเครื่องมือตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และนำไปสู่การวางแผนพัฒนาที่ส่งเสริมสุขภาพที่ดี (สัญญา สุติพันธ์วิหาร, 2558) โดยโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องประเมินผลกระทบทางด้านสุขภาพ มี 4 รูปแบบ ดังนี้

1. โครงการหรือกิจกรรมที่มีประเภทและขนาดตามประกาศโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 ทั้งสองฉบับ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553, 2553; ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553, 2553)

2. กรณีการกำหนดนโยบายสาธารณะและการดำเนินกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา เช่น การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง การจัดทำแผนภูมิภาค การจัดทำแผนโครงการข้ายการคมนาคม การจัดทำ

แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า การจัดทำแผน / ยุทธศาสตร์การพัฒนาแร่ / เหมืองแร่ การกำหนดนโยบาย หรือการวางแผนการเพาะปลูก / เพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การกำหนดนโยบายและหรือ การวางแผนทำการเกษตรขนาดใหญ่ การกำหนดนโยบายและหรือการวางแผนเกี่ยวกับวัตถุอันตราย กากของเสียอันตราย และสารกัมมันตรังสี การกำหนดนโยบายการค้าเสรีหรือการจัดทำข้อตกลงระหว่าง ประเทศ และการวางแผนเพื่อดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางการอนุรักษ์ เช่น พื้นที่ ดันน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับชาติและระดับนานาชาติ (ศูนย์ประสานงาน การพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552)

3. กรณีบุคคลหรือคณะบุคคลขอใช้สิทธิให้มีการประเมินและมีสิทธิร่วมในกระบวนการ ประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ ตามมาตรา 11 วรรค 1 และ บุคคลหรือคณะบุคคล มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของตนและแสดงความเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ตามมาตรา 11 วรรค 2 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550)

4. กรณีในฐานะกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม เช่น ประชาชน ชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถาบันการศึกษา ต้องการนำการประเมินผลกระทบ ด้านสุขภาพไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการ ตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน (ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมิน ผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับการให้รัฐส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพ ในการใช้กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในการกำหนดนโยบาย จัดทำ หรืออนุญาตให้มีการ ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และการส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัว กันและมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อปกป้องสิทธิของชุมชนจากการดำเนินนโยบาย สาธารณะ โครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน ตามธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 หมวด 5 ข้อ 38 (ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ แห่งชาติ พ.ศ. 2552, 2552)

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมควรต้อง จัดทำโดยผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์หรือผู้มิวิชาชีพทางด้านสุขภาพ รวมทั้งให้ความสำคัญเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการก่อนขั้นตอนการตัดสินใจพัฒนาโครงการ การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนการกลั่นกรองโครงการ การกำหนดขอบเขตการศึกษาทางสุขภาพ การประเมิน ผลกระทบทางสุขภาพ การพิจารณารายงานและการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบและการประเมิน ผล โดยขั้นตอนการกลั่นกรองโครงการเป็นขั้นตอนที่ต้องระบุว่าโครงการที่จะดำเนินการจำเป็นต้องทำการ ประเมินผลกระทบทางสุขภาพหรือไม่โดยพิจารณาว่าโครงการหรือกิจการอาจก่อให้เกิดผลกระทบทาง สุขภาพมากน้อยเพียงใด และหากต้องดำเนินการประเมินผลกระทบทางสุขภาพควรจะต้องประเมินหรือ

วิเคราะห์ในระดับใด ซึ่งเป็นการพิจารณาในเบื้องต้นว่ากิจกรรมของโครงการอาจก่อให้เกิดสิ่งคุกคามสุขภาพที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสถานะสุขภาพของประชากรในพื้นที่เสี่ยง ดังนั้น การกลั่นกรองโครงการจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุสิ่งคุกคามสุขภาพ กำหนดประชากรกลุ่มเสี่ยงและกำหนดกรอบการศึกษา และในแต่ละขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบมีหลักการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ดังนี้

1. ขั้นตอนการกลั่นกรองโครงการ มีการระบุสิ่งคุกคามสุขภาพ พื้นที่และประชากรที่อ่อนไหว โดยพิจารณาข้อมูลที่ตั้งโครงการ สภาพแวดล้อมโดยรอบ ข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม ข้อมูลพื้นที่และขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ขั้นตอนการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมโครงการที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ เช่น เสียง ฝุ่น รังสี เชื้อโรค และข้อมูลบัญชีสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะสารเคมีที่เป็นสารเคมีก่อมะเร็ง กลุ่ม 1 หรือ กลุ่ม 2A ตามบัญชีรายชื่อสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 หรือ กลุ่ม 2A ตามประกาศของ International Agency for Research on Cancer (IARC) ข้อมูลการสัมผัสและผลกระทบจากการรับสัมผัสของมนุษย์ ทั้งผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนโดยรอบ และประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น เด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้มีโรคประจำตัวหรือคนที่ไวต่อการได้รับอันตราย รวมทั้งควรพิจารณาโอกาสการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดโรคติดต่อ เช่น ยุง หนู เป็นต้น (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

2. ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษาทางสุขภาพ ขึ้นกับความรุนแรงของระดับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ควรใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและประชาชนที่มีส่วนได้เสียในการกำหนดระดับความสำคัญและความละเอียดของการศึกษา และควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดังนี้ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พ.ศ. 2552, 2552; ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552; สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

2.1 สิ่งคุกคามสุขภาพ ทั้งด้านสิ่งคุกคามทางกายภาพ เช่น แสง เสียง ความร้อน รังสี ความสั่นสะเทือน ฝุ่น สิ่งคุกคามทางเคมี เช่น โลหะหนัก สารอินทรีย์ระเหยง่าย การผลิต การขนส่งและการจัดเก็บวัตถุดิบอันตราย สิ่งคุกคามทางชีวภาพ เช่น ปรสิตร ุง แบคทีเรีย ไวรัส สิ่งคุกคามทางการเกษตร เช่น ลักษณะท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม สิ่งคุกคามต่อจิตใจ เช่น ความเครียด ความกังวล สิ่งคุกคามทางสังคม เช่น การขาดความสัมพันธ์ทางสังคมและชุมชน

2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพและการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ การระบายของเสียและสิ่งคุกคามสุขภาพ จากการก่อสร้าง จากกระบวนการผลิต หรือกระบวนการอื่นใดของโครงการออกสู่สภาพแวดล้อม เช่น มูลฝอย กากของเสียอันตราย น้ำเสีย มูลฝอยติดเชื้อสารมลพิษทางอากาศ ระดับการปนเปื้อนใน

สิ่งแวดล้อม ทั้ง ดิน น้ำ อากาศและสิ่งมีชีวิต การก่อให้เกิดพาหะนำโรค และบริการสาธารณสุขในชุมชน
ทั้งน้ำดื่ม การบำบัดน้ำเสีย การจัดการของเสีย

2.3 การรับสัมผัสมลพิษและสิ่งคุกคามสุขภาพ เส้นทางการรับสัมผัสเข้าสู่ร่างกาย
เช่น การหายใจ การรับประทาน การสัมผัสทางผิวหนัง ปริมาณและระยะเวลาที่ได้รับเข้าสู่ร่างกายของ
ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนโดยรอบโครงการ โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเสี่ยง

2.4 ลักษณะผลกระทบต่อสุขภาพ อัตราการเจ็บป่วย ทั้งจากโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ
ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง อัตราการตาย การบาดเจ็บและอุบัติเหตุ และผลกระทบ
เฉพาะที่เจาะจงหรือรุนแรงเป็นพิเศษต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2.5 ผลกระทบต่อระบบสุขภาพ ทรัพยากรและความพร้อมของภาคสาธารณสุข
ทั้งการพัฒนาระบบสุขภาพด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและอาชีวเวชศาสตร์ ความต้องการ
การดูแลสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งในด้านการส่งเสริม การป้องกัน
การรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพประชาชนที่อาจเกี่ยวเนื่องกับโครงการ รวมถึงการจัดระบบฐานข้อมูล
เพื่อติดตามผลกระทบ การรับมือกับอุบัติเหตุและภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น

2.6 ผลกระทบต่อสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ การจ้างงาน สภาพการทำงานในท้องถิ่น
ความเสี่ยงและอุบัติเหตุจากการทำงาน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประชาชนและ
ชุมชนทั้งความสัมพันธ์ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การอพยพของ
ประชาชนและแรงงาน ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลกระทบต่อ ศาสนสถาน
พื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่สำคัญ การศึกษา อนามัยสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและ
วิถีชีวิต เป็นต้น

การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ กรณีโครงการหรือ
กิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและ
สุขภาพ ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมหรือหน่วยงานที่ให้ใบอนุญาตจัดเวทีกำหนดขอบเขต
และแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) เพื่อให้ประชาชน ผู้มี
ส่วนได้เสียและภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นห่วงกังวลและเพื่อให้การประเมินผล
กระทบด้านสุขภาพเป็นไปอย่างครบถ้วนรอบด้านมากที่สุด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทาง
ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พ.ศ. 2552, 2552, ศูนย์ประสานงานการพัฒนา
ระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552; สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

3. ขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อคาดการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพ ที่อาจ
เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการโดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามหลักการประเมินความเสี่ยง ได้แก่
การระบุสิ่งคุกคามสุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณกับการตอบสนอง การประเมินการสัมผัส และ

การจำแนกลักษณะความเสี่ยง และการประเมินผลกระทบทางสุขภาพควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลสิ่งคุกคามสุขภาพ การเจ็บป่วย โรค การบาดเจ็บ ความพิการและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ ขนาดความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและลบ ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพและผลกระทบทางสุขภาพ มาตรการในการลดผลกระทบทางสุขภาพ และมาตรการการติดตามตรวจสอบ (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556) โดยขั้นตอนและรายละเอียดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ประกอบด้วย

3.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ทั้งข้อมูลสิ่งแวดล้อม ข้อมูลทางสุขภาพปัจจุบันของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบในพื้นที่ ที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ระบุไว้ในขอบเขตการศึกษา โดยข้อมูลเหล่านี้ เป็นข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพหรืออนามัยสิ่งแวดล้อม หลังจากดำเนินโครงการ (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

3.2 การประเมินและจัดระดับความสำคัญของผลกระทบ ควรพิจารณาผลกระทบให้ครอบคลุมทั้งด้านผลกระทบทางกายของผู้รับสัมผัส ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบด้านบริการทางการแพทย์และอาชีวอนามัย โดยพิจารณาผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ควรพิจารณา ความเสี่ยงที่ผลกระทบจะเกิดขึ้น ขนาดหรือโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงจากผลกระทบทางสุขภาพในทางลบที่มาก รวดเร็ว ฉับพลันเกินขีดความสามารถของท้องถิ่นที่จะจัดการได้ ผลกระทบมีขอบเขตทางภูมิศาสตร์ในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคหรือระดับโลก ระยะเวลาและความถี่ที่เกิดผลกระทบและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทำให้ผลกระทบเดิมที่มีอยู่เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีผลกระทบสะสมเกินระดับสูงสุดที่ยอมรับได้หรือไม่ ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ตระหนักต่อผลกระทบ เศรษฐกิจชุมชน และโครงสร้างสังคมหรือไม่ ระดับผลกระทบต่อประชากรกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชุมชนดั้งเดิม เด็ก ผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ มากน้อยเพียงใด ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการลดผลกระทบและฟื้นฟูมากน้อยเพียงใด ใครเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายในการลดผลกระทบ จำเป็นต้องใช้เงินเพื่อลดผลกระทบในทันทีหรือไม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพในการจัดการผลกระทบทางสุขภาพอย่างไร กฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่สามารถรองรับได้หรือไม่ รวมทั้งควรพิจารณาผลกระทบในทางบวกที่เกิดจากโครงการเช่น โครงการสนับสนุนคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ของชุมชนหรือไม่อย่างไร หลังจากนั้นจึงนำผลการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจัดระดับความสำคัญและกำหนดมาตรการในการลดผลกระทบ (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในขั้นตอนการประเมิน และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการหรือกิจการ สรรวจและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมตัวแทนกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย การเปิดโอกาส

ให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และระบบเครือข่ายสารสนเทศ นอกจากนี้ ผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นทั้งทางด้านบวกและด้านลบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นเสร็จสิ้นและแสดงรายงานดังกล่าวไว้ที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสถานบริการสุขภาพของรัฐ ในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการหรือกิจการ ในจุดที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้าถึงและพบเห็นได้ง่าย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน และหน่วยงานอนุมัติหรือหน่วยงานอนุญาต ต้องดำเนินการระดมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยคำนึงถึง ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ข้อโต้แย้งของทุกฝ่าย และดำเนินการรับฟังความคิดเห็นด้วยความยืดหยุ่น สุจริต เป็นธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ชัดเจนถูกต้องตามหลักวิชาการและสภาพความเป็นจริงมากที่สุด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ, 2552)

3.3 การเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบและการจัดทำรายงาน การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและเก็บไว้ที่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อการตรวจสอบ ในกรณีที่ความเสียหายไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้เสนอแผนการชดเชยความเสียหายด้วย (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ, 2552) มาตรการลดผลกระทบทางสุขภาพ ควรลดให้อยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้โดยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศ และควรคำนึงถึง ผลกระทบทั้งต่อบุคคลและชุมชน รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางสุขภาพ ทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและ ตติยภูมิ โดยการป้องกันและแก้ไขระดับปฐมภูมิ เช่น การจัดการที่แหล่งกำเนิด การให้ข้อมูลสิ่งคุกคามสุขภาพแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำแผนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การป้องกันและแก้ไขระดับทุติยภูมิ เช่น การเฝ้าระวังการสัมผัส การลดการสัมผัสด้วยการหมุนเวียนการปฏิบัติงาน การให้ความรู้และการใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน การป้องกันและแก้ไขระดับตติยภูมิ เช่น การเฝ้าระวัง อาการแสดงหรือโรคที่สอดคล้องกับสิ่งคุกคามสุขภาพ เป็นต้น และควรมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบระยะยาว เช่น การจัดสรรงบประมาณโครงการเพื่อกิจกรรมเฝ้าระวังสุขภาพประชาชน และมาตรการป้องกันแก้ไขกรณีฉุกเฉิน เช่น การจัดทำแผนรับมืออุบัติภัยสารเคมีสำหรับพนักงานและประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่โดยรอบโครงการ (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

กรณีโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพ

สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมหรือหน่วยงานที่ให้ใบอนุญาตจัดเวทีทบทวนร่างรายงานการศึกษาและการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review) เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ได้รับผลกระทบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเสนอข้อมูล ข้อคิดเห็นและได้ร่วมกลั่นกรองความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลและข้อสรุป (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พ.ศ. 2552, 2552; ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552; สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

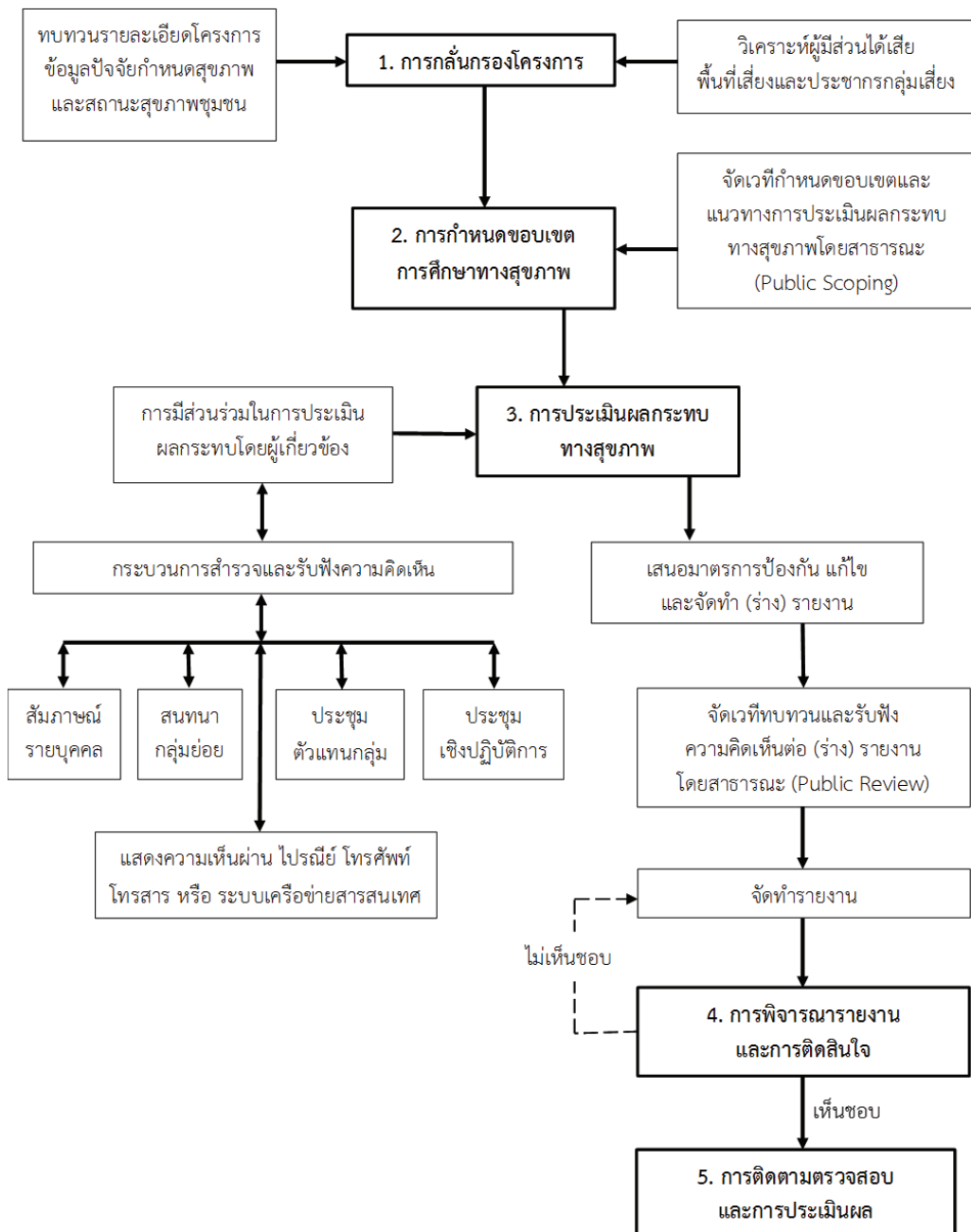
4. การพิจารณารายงานและการตัดสินใจ

การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีการบูรณาการด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ คำนึงถึงผลกระทบต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ พิจารณาผลกระทบทางสุขภาพเชิงองค์รวมซึ่งมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม ทั้งในส่วนการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าคุณภาพชีวิต และความเหมาะสมของมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางสุขภาพและมาตรการส่งเสริมให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อสุขภาพ กรณีโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้อนุมัติโครงการ ส่วนโครงการที่ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย จะมีหน่วยงานอนุญาตเป็นผู้พิจารณาให้อนุญาตโดยนำมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมกำหนดเป็นเงื่อนไขแนบท้ายใบอนุญาต (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556)

5. การติดตามตรวจสอบและการประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของการประเมินผลกระทบ การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าว เพื่อเฝ้าระวัง เตือนภัย ควบคุม ป้องกัน ตลอดจนลดผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลและชุมชน หน่วยงานอนุญาตต้องประสานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในการติดตามและเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2556) และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติมีหน้าที่ให้ความเห็นต่อรายงานการติดตามผลกระทบด้านสุขภาพและปัจจัยที่กำหนดสุขภาพให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน นับจากวันที่ได้รับรายงาน และสามารถเผยแพร่รายงานดังกล่าวตลอดจนความคิดเห็นของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ (ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, 2552)

สรุป

แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 1) ประกอบด้วยขั้นตอนการกลั่นกรองโครงการ การกำหนดขอบเขตการศึกษาทางสุขภาพ การประเมิน

รูปที่ 1 แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบทางสุขภาพ การพิจารณารายงานและการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบและการประเมินผลหลังจากอนุมัติโครงการ ใช้ข้อมูลหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญ ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ตามหลักประชาธิปไตย เปิดเผย โปร่งใส เสมอภาค เป็นธรรม มีการร่วมแสดงความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพและเกิดความ

ยั่งยืนในการวางแผนพัฒนา การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ โดยผู้จัดทำรายงานหน่วยงานเจ้าของโครงการและหน่วยงานอนุญาต จัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในขั้นตอนการประเมินผลกระทบด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งจัดเวทีทบทวนร่างรายงานการศึกษาและการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนประกอบการพิจารณาตัดสินใจอนุมัติโครงการ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางที่จะทำให้การพัฒนาเอื้อต่อสุขภาวะและความมั่นคงทางสังคมของประชาชน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมเพื่อหาทางทำให้โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนมากที่สุดโดยลดผลกระทบทางลบให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้การพัฒนาสร้างสุขภาวะของประชาชนควบคู่ไปกับความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการเป็นเครื่องมือคัดกรองเพื่อการอนุมัติอนุญาตดำเนินโครงการหรือกิจกรรม แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดำเนินการอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ ให้ความสำคัญและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียตั้งแต่เริ่มกำหนดประเด็นการประเมินจนถึงขั้นตอนการให้การยอมรับรายงานก่อนส่งให้หน่วยงานอนุมัติอนุญาต ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปกป้องวิถีชีวิตและสุขภาพของสาธารณชน แต่กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพอาจต้องใช้เวลาหลายเดือนถึงมากกว่าหนึ่งปีและในกรณีมีปัญหาในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือรายงานไม่ผ่านความเห็นชอบก็จะใช้เวลานานมากขึ้น ระยะเวลายาวนานและความไม่แน่นอนในการอนุมัติอนุญาตโครงการหรือกิจกรรมเป็นข้อจำกัดที่นำมาซึ่งความกังวลในการตัดสินใจลงทุน นอกเหนือจากปัญหาธรรมาภิบาลและความไม่โปร่งใสในกระบวนการประเมินถ้าผู้ทำการประเมินไม่ยึดหลักวิชาชีพอ้างเครื่องครัดกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพอาจเป็นพิธีกรรมเพื่อการอนุมัติอนุญาตโครงการหรือกิจกรรมเท่านั้น และในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมได้รับอนุมัติอนุญาตดำเนินการแล้วผู้ประกอบการทำตามมาตรการลดผลกระทบที่เสนอไว้ในรายงานอย่างจริงจังหรือไม่ และมีความเป็นไปได้ที่คนในสังคมหรือชุมชนท้องถิ่นละเลยไม่ใส่ใจปล่อยให้เป็นเรื่องของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อจำกัดต่าง ๆ นี้ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศและเพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้อง

จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 (ตอนพิเศษ 104 ง)

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 (ตอนพิเศษ 137 ง)

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พ.ศ. 2552. (2552). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 (ตอนพิเศษ 188 ง)

ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (2552). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 (ตอนพิเศษ 175 ง)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, 109 (ตอนที่ 37).

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, 124 (ตอนที่ 16 ก). ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ. (2552). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ**. นนทบุรี: วนิดาการพิมพ์.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2554). **สุขภาพคนไทย 2554: เอช ไอ เอ กลไกพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อชีวิตและสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สัชชัย สุติพันธ์วิหระ. (2558). **การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA) ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง**. ค้นจาก <http://hsmi.psu.ac.th/conference/> [2558, 31 พฤษภาคม]

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). **โครงการหรือกิจการที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ดอกเบญ.

สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. (2556). **แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: เจ วัน แอดเวอร์ไทซิง โซลูชั่น.

สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. (2558). **ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: พี. วี. ออฟเซต.